

Αιτωλικό: Η μικρή Βενετία της Ελλάδας

Η μικρή Βενετία της Ελλάδας, το Αιτωλικό ήταν παλιά μερικά νησάκια στην μέση της λιμνοθάλασσας, που οι ψαράδες κάτοικοι του τα είχαν ενώσει με ξύλινα γεφυράκια. Σήμερα είναι μια “πολιτεία”.

Το Αιτωλικό, καλούμενη και μικρή Βενετία της Ελλάδας, είναι δημοτική ενότητα του δήμου Μεσολογγίου, με πληθυσμό 5.349 κατοίκους, δέκα χιλιόμετρα βορειοδυτικά του Μεσολογγίου. Η πόλη του Αιτωλικού είναι ανεπτυγμένη σ' ένα μικρό νησάκι ριζωμένο στο νερό στο μέσον περίπου της λιμνοθάλασσας Αιτωλικού-Μεσολογγίου. Συνδέεται ανατολικά και δυτικά με την ξηρά με δύο πέτρινα τοξωτά γεφύρια αρχικού μήκους περίπου 300 μέτρων το καθένα.

Τα δύο πέτρινα γεφύρια που ενώνουν το νησί του Αιτωλικού με την στεριά και εξασφαλίζουν την πρόσβαση οχημάτων και πεζών είναι κατασκευασμένα την περίοδο 1882-1885 ενώ αποτελούν επέκταση των αρχικών πέτρινων γεφυριών που είχαν κατασκευαστεί το 1848 από τον δήμαρχο Αιτωλικού Κωνσταντάκη Κουρκουμελή.

Ο Δήμος Αιτωλικού ήταν ένας ιστορικός Δήμος, που πλέον δεν υπάρχει, καθώς καταργήθηκε το 2010, και το Αιτωλικό αλλά και οι γύρω περιοχές, εντάχθηκαν στο καινούργιο καλλικρατικό Δήμο της Ιερής πόλης του Μεσολογγίου.

Από τους πιο φημισμένους ψαρότοπους, η λιμνοθάλασσα Αιτωλικού – Μεσολογγίου, η ίδια είναι τεράστιος βιότοπος και αποτελεί το μεγαλύτερο τμήμα του πολύτιμου οικοσυστήματος που ορίζεται από τις εκβολές του Ευήνου έως τις εκβολές του Αχελώου. Πηγή πλούτου και ευημερίας η λιμνοθάλασσα και για τις δύο πόλεις: Αιτωλικού και Μεσολογγίου, ιδιαίτερα δε για την πόλη του Αιτωλικού που γεννήθηκε (αρκετές εκατοντάδες χρόνια πριν αυτής του Μεσολογγίου) κυριολεκτικά μέσα στην καρδιά της λιμνοθάλασσας και αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο του μεγάλου αυτού οικοσυστήματος, του μεγαλύτερου στην Ευρώπη. Όλα τα είδη ψαριών αφθονούσαν στη λιμνοθάλασσα, ιδιαίτερα η περίφημη τσιπούρα και ο κέφαλος, από το θηλυκό του οποίου -την «μπάφα»- βγαίνει το αυγοτάραχο, γνωστό με την επωνυμία «αυγοτάραχο Μεσολογγίου». Οι περισσότεροι κάτοικοι πριν λίγα χρόνια ήταν αλιείς: Ιχθυοτρόφοι που ήλεγχαν εφτά ιχθυοτροφεία (τα $\frac{3}{4}$) της λιμνοθάλασσας τα όποια μίσθωναν για μεγάλο χρονικό διάστημα από το Δημόσιο κατόπιν πλειστηριασμού, ενώ ένα άλλο μεγάλο ποσοστό ασκούσε το επάγγελμα του ελεύθερου αλιέα.

Μεγάλη η αλιευτική παράδοση του Αιτωλικού αλλά και η ναυτική. Το Αιτωλικό ως τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο διατηρούσε στόλο από περίπου 35 εμπορικά ποντοπόρα πλοία πλέον των μικρότερων (δεν είναι τυχαία η ονοματοδοσία μεγάλης οδού στο λιμάνι του Πειραιά (οδός Αιτωλικού). Σε έκθεση – 12 Νοεμβρίου 1764 – του Βενετού υποπροξένου Λάππου στο Μεσολόγγι, περιέχεται κατάλογος των πλοίων που είχε τότε το Αιτωλικό (29 πλοία) με τα ονόματα των πλοίαρχων, την χωρητικότητα εκάστου πλοίου και τον τόπο ναυπήγησής του, επίσημο δηλ. νηολόγιο του έτους εκείνου.

Τα πλοία αυτά, που ήταν μέρος του Αιτωλικιώτικου εμπορικού στόλου, ελλειμνισμένα με αυτά του Μεσολογγίου στον Άγιο Σώστη του Μεσολογγίου κάηκαν από τον πειρατικό στόλο των Δουλτσινιωτών κατά τα Ορλωφικά. Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο οι Αιτωλικιώτες πλοιοκτήτες δεν εκμεταλλεύτηκαν τις ευκαιρίες

που έδωσε το κράτος, δεν ανανέωσαν το στόλο, και έτσι άδοξα τελείωσε η παρουσία του Αιτωλικού στη ναυτιλία. Σήμερα το ποσοστό των ψαράδων, λόγω της αλόγιστης αποξήρανσης και καταστροφής (δεκαετία 1970) του 50% περίπου της λιμνοθάλασσας, έχει μειωθεί στο ελάχιστο όπως και τα ιχθυοαποθέματα της λιμνοθάλασσας και η ιχθυοπαραγωγή. Επίσης αρκετοί κάτοικοι είναι αγρότες – κτηματίες λόγω του εύφορου κάμπου του, και φυσικά ένα ποσοστό έμποροι και επαγγελματίες.

Στο μέσον ενός σπάνιου οικοσυστήματος, το Αιτωλικό περιβάλλεται από υγροβιότοπους στους οποίους φιλοξενείται μια τεράστια ποικιλία μορφών ζωής. Εδώ επιβιώνουν, διαχειμάζουν, φωλιάζουν και περνούν κατά τις μεταναστεύσεις τους πάνω από 250 διαφορετικά είδη πουλιών στα οποία περιλαμβάνονται πολλά σπάνια και απειλούμενα με εξαφάνιση είδη. Ολόκληρο αυτό το οικοσύστημα έχει συμπεριληφθεί και προστατεύεται από την διεθνή σύμβαση Ραμσάρ, και άλλες διεθνείς συμβάσεις που αποσκοπούν στη διατήρηση και ορθολογική διαχείριση των υγροτόπων.

Στην ιστορία του Ανδρέα Δημητρίου γίνεται λόγος για συστάδα από 4 ή πέντε πάρα πολύ μικρά νησάκια στο κέντρο της λιμνοθάλασσας, καλυπτόμενα το χειμώνα από το νερό και κείμενα σε ελάχιστη απόσταση το ένα από το άλλο. Οι πρώτοι κάτοικοι – κατά πάσα πιθανότητα ψαράδες – του κεντρικού μεγαλύτερου σε έκταση νησιού, τα ένωσαν αρχικά με ξύλινα γεφυράκια. Τελικά με συνεχείς επιχωματώσεις έγιναν ένα ακανόνιστου σχήματος νησάκι διαμέτρου τότε περίπου τριακοσίων μέτρων, το οποίο μόλις ήταν υψηλότερο από την επιφάνεια της θάλασσας η οποία εισχωρούσε, ιδιαίτερα το χειμώνα έως τα πιο κεντρικά σημεία. Γεγονός που συνέβαινε έως πρόσφατα, ακριβώς γι αυτό ονομάστηκε Μικρή Βενετία.

Με την πάροδο του χρόνου οι συνεχείς επιχωματώσεις άλλαζαν την έκταση του νησιού όχι όμως τη μορφή, τη συγκρότηση, τη δομή και την εικόνα του. Η τελευταία επιχωμάτωση που έγινε από το δημόσιο το 1969, σε μεγάλη έκταση βόρεια και

νότια, άλλαξε τελείως το νησάκι δίνοντάς του άλλη μορφή και εικόνα. Το βορινό μέρος που ήταν ιδιαίτερα έκθετο στη θάλασσα, έχοντας τα θεμέλια των σπιτιών μέσα στο νερό και μικρούς όρμους – κανάλια που προχωρούσαν αρκετά μέσα στο νησάκι, δημιουργώντας ένα ποίημα νερένιας δαντέλας, ανάμεσα στις άκρες της οποίας φιλοξενούνταν οι γαίτες (βάρκες χωρίς καρίνα) των ψαράδων, επιχωματώθηκε ολοκληρωτικά δίνοντας οικοπεδική έκταση, διπλό παράλληλο περιμετρικό δρόμο και “προστατευτική από το κύμα” παραλιακή λουρίδα άσχετη προς το περιβάλλον. Το ίδιο έγινε και προς νότο, εδώ, επειδή η λιμνοθάλασσα ήταν ρηχή, η επιχωμάτωση ήταν πιο εύκολη, τετραγωνοποίησε το νησάκι και απέδωσε ακόμα μεγαλύτερες οικοπεδικές εκτάσεις.

Παρόλα αυτά το Αιτωλικό από θέση εξακολουθεί να παραμένει αντικειμενικά πανέμορφο διατηρώντας τη γραφικότητά και την εικόνα της Νερένιας Πολιτείας.